

Автор: Федоров Михаил Федорович

Книга: Арсури = Леший

Баллада: Арсури

*Тухман сын тухсан,
Тӓман тухать, тет.
(Ваттисен сӓмахӓ)*

Хӓвел ансан Хӓветӓр
(Ӕсир ӓна пӓлетӓр)
Хӓвне сӓкӓр чикрӓ те,
Лаша кӓлсе ларчӓ те
Тухрӓ кайрӓ вӓрмана
Хӓрӓк турат пустарма.
Карчӓк Микули каймарӓ,
ӓна юлташ пулмарӓ:
Микул турра пусӓапма
Ишекелле каймалла, терӓ.
Тӓр кӓллине тӓрлетме
Тиха тытса пусмалла, терӓ.
Арӓм сыв мар, суя мар,
Хӓл-сӓвӓпех хӓн курать, терӓ
Кирилесем килте сук,
Лаврач пичче лава кайнӓ,
Салтак ачи пама кайнӓ.
Хӓвелтухӓсӓ хӓрелет.
Ыр сӓнталӓк пӓсӓлать,
Хура пӓлӓтсем чупасӓсӓ,
Сӓва патӓнчен тухасӓсӓ,
Хӓяматалла каясӓсӓ!
Хура вӓрман хумханать,
Хура лаша хартлатать.
– Хура лаша, ан хартлат.
Хурамаран ма хӓран?
Акӓ ӓнтӓ, ачсемӓр,
Аран-аран уткалатъ:
Ыраш улӓм ситерсен,
Ыр выльӓх та ывӓнать,
Турткалаймасть, тухатмӓш.
Чуман лаша пек чупать.
Суркуннепе сул усал,
Сулахайра сулнӓк пур,
Сылтӓм енче сӓрма пур.
Хура утпа иксӓмӓр
Сӓрма хӓрне ситрӓмӓр.
Тӓвар варӓ – тӓвайкки,
ӓста пур-ши сӓвекки?
Йӓп чиксе те кус курмасть.
Те арсури, те шуйтган,
Те ыр-усал, те вӓр-хурах,
Те сул маяк, тем амак?

Чун шикленет, аш варкать,
Пуҗ тўпинчен сёрём тухать.
Шёвик! шәхәрәть, сын пекех,
Мәкәл-мәкәл юмахлать,
Шатәр-шатәр тутарать;
Путь ухмахи тапранать,
Юмах ярать, юптарать,
Йәнәш җулпа чуптарать.
Чике тәршшә ларттарать.
Акә ёнтё, пәх ёнтё:
Җавраҗил пек җавәрса,
Җёмёртсене җёмёрсе,
Сикрә тухрә җырмаран,
Пёкке хуҗрә җурмаран,
Ват сын пекех шур сухаллә,
Качака пек мәйракалла,
Ури вәрәм, куҗә чармак,
Урхас-Кушәк вәрманёнче
Урлә-пирлә уткалать,
Урнә йыт пек тулашать:
Вёрет, сурать, пусмәрлать,
Кәтәкласа вёлерет.
Лаша күлсе ларать те,
Тутар ямшәк пулать те
Җёр җёмёрсе чуптарать,
Җёр җётретсе кәшкәрәть...
Ах, турә җырлах, турә ан пәрах,
Ху әтемне ху упрах!
Пире пәхан Пихампар,
Ху йыттуна хәвах чар.
Җултах вилес пулө-и-ха,
Киле җитсе тәрәсчә,
Бір вилёмпе вилесчә,
Йүтичченех пурнасчә,
Түшек җинче вилесчә.
Бір вилёмпе вилессён,
Кушак җури мар тесе,
Хуллен-хуллен ерипе,
Авалхи җынсен йәлипе
Тирпейлесе пытарёҗ.

Пуян вилет – мул юлать,
Бір сын вилет – ят юлать,
Эпё вилсен, мён юлать?
Хуньәм хёрё хура хёр
Хурләх курма вәл юлать.
Ачам-пәчам пит айван.
Халиччен суха тытайман.
Кам ачашлө ачама?
Кам хёрхенё хёрёме?
Тәләх турат пуличчен
Хәрәк турат пулас та
Кёрхи җилпе вёҗсе укес,
Җурхи шывпа юкса каяс,
Арман пёвине пёвенес.

* * *

Арман патне җитсәссән,
Аран юлчә арсури.
Таран вара җитсәссән,
Таркан салтак пулчә кайрә,
Виснер хәрне җитсәссән,
Вилнә кәрчәк пулчә ыртрә,
Җурма җула җитсәссән,
Җурхи сурәх пулчә кайрә:
Хайхи-майхи арсури
Кайран кая юлчә те,
Анчәк җури пулчә те,
Арман патне җитсәссән,
Арман айне кәрех кайрә.
Лапка-лапка юр җавать,
Мулкач сикет – йәр тавать.
Хура лаша, ан хартлат:
Эпир әнтә иксәмәр
Ителмесрен итрәмәр,
Чиперуя тухрамәр;
Җул чиперех пулмин те,
Чун шикленми пулчә әнтә,
Чиперуйран иртсәссән,
Пирән вәрман пит чипер;
Йава үснә йываҗсем,
Питә вәрәм чәрәшсем,
Пәхсан – җөләк укмелле,
Кассан – часах укмелле.
Пиләк юплә пилеш пур,
Сенәк тума пит селәм;
Хурәншурта хурама –
Турә үстернә туратсәр,
Турта тума вәл юрать.
Ват юмана җил ватнә,
Җәмәртсене җәмәрнә.
Мәнрен пулнә арсури
Ял хыҗәнчи җырмари?
Асаттесем аставаҗҗә:
Арҗынтанах пулнә, тет,
Энтри ятлә җынтан, тет.
Якур пичче җулпала
Пушкәрт лаши кулнә те,
Те җуркунне, те җулла
Яртлаттарса чуптарнә.
Каҗпулттипе сиккипе
Ыраш пусси хәррипе
Җавраҗил пек пынә чух
Пәр астарик вәрманта
Чөләм чәртме тапратнә;
Куҗ витәрех мар пирки,
Пыран ута курмасәр,
Йытә виләмпе вилнә, тет.
Леш ухмаххи пулнә, тет.
Мән шыраса каҗпала
Җав таранччен җурес-ши?
Йытә урипе утиччен,
Лаша күлсе ларас та,

Ним хуйхи те пулас мар;
Ҷитмен пурнаҕ пирки-ҕке
Ҷын куҕёнчен пәхатпәр,
Ҷиме ҕакәр ҕитмесен,
Пәтавка йәтса каятпар.

Хырәҕ-марәҕ памашкән
Хушпу саклат хыватпәр,
Ана тара паратпәр,
Браш калчи сутатпәр,
Кайран юра еретпәр,*
Хутаҕ ҕакса каятпәр,
Бйткаласа ҕуретпәр.
1879

*юра еретпәр – ҕука юлатпәр

Все тексты взяты из открытых источников и выложены на сайте для не коммерческого использования.
Все права на тексты принадлежат только их правообладателям.